

הקדושות וכל המספרים ולהיות אדם נעשה בצלם אלהים להיות למשכן לו שנא' ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוה²⁰. אם כן יש לך להבין מזה בשם שה' אצבעות מימין וה' אצבעות משמאל כולם מתפצלים מן האמצע שהוא הלב כי הוא תחלת היצירה וממנו משתלחים האיברים לכל צד ליד ימין ושמאל כד"א וברית יחיד מכוונת באמצע²¹ ר"ל בלב כי הוא שרש לכל המתפצלי' כן ביס"ב אף על פי שיראה התאצלותם לכח רבים אין הרבים אלא מכח אחד הגמור. וכנגד זה תמצא שכל האצבעות חוזרים להיות לכף אחת בימין ולכף אחת בשמאל ושתי הכפות לב' זרועו' וב' זרועות מתייחדות ללב וכן ברגלים הנה האמצע ושרש ב' הרגלים מעידים על ייחוד עולם העליון ועל ייחוד עולם התחתון ע"כ:

ו ומה ששאלת למה אתן להם גבול ושעור וגשמות. דע כי הגבול הוא מצד הנבראים כמו שהודעתך כי לפי שהוצרכו הנבראי' לבא בגבול ושעור מוגבל הוצרך שיהיה להם שרש זה למעלה כי כבר ידעת כי אין סוף עם שהוא אין לו גבול ושעור האציל ממנו שרש הגבול למען הראות לכל באי עולם כי יש לו כח בגבול ואלו לא המציא הגבול לא היינו יודעים שיש לו כח בגבול עם שהוא אינו מוגבל ובזה נדע כי אין חוץ ממנו ויש לו כח בגבול מבלי גבול ולפי שהוא שלם בלי חסרון המציא הגבול להגביל כל הנבראים בהגבלתו למען יוכלו להכיל אורו ותעצומו. והגבול הנמצא מאתו תחלה הוא אצילותו שהוא שרש לכל הבא בגבול. וכבר כתבתי שיש לו כח מכחו לפעול בהשלמה ובחסרון כפי צורך הנבראי' ומדותיהם והתעוררותם שהם דברי' מוגבלים ומשוערים ובזה אנו מכירים שאין חוץ ממנו ושעם שהוא נעלה ומתעלה המציא הגבול לצורך הנבראים והגבול ההוא מבלי גבול נאצל כי אין גבול למעלה מצד עלתם ורמז ההרהור הבא מאין סוף. ועם שכל הנתפס בהרהור ומחשבה הוא מוגבל הוא מצד הנבראים ולכך מדתן עשרה שאין להם סוף כי מצד שהם באים מכח מי שאין לו סוף וגבול ושעור אין לכחם סוף וגבול ומצד אשר הם משפיעי' בהם שהם הנבראים בעלי שעור וגבול הוצרך שיהיה הכח ההו' מוגבל שאם

(20) איוב יט, כו.

(21) ספר יצירה פ"א מ"ג.

לא כן לא יוכל המוגבל לסבול ולהכיל כח הבלתי מוגבל נמצאת למד כי הגבול והשעור הנראה בהם הוא מצד הנבראים לא מצד מי שבאו מכחו. וממה שכתבתי בשאלות שקדמו יתבאר לך עוד הכרח מציאות הגבול והשעור בספירות והכל מצד הנבראים לא מצדו חלילה כמו שאכריח עוד זה:

שנינו בספר יצירה ע"ס בלימה מדתן עשר' שאין להם סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב עומק רע כו' לפי שיקשה כי מצד אחד יראה שיש להם מדה ושעור באמרו מדתן עשרה ומצד אחר יראה שאין להם שיעור וגבול ומדה באמרו שאין להם סוף לזה אמר שיובן זה כפי הבחינו' שיש להם ולא יקשה זה כלל יאמר כי הם עשרה כפי הערך שיש להם עם הנברא' מצד מה שהם מחודשים ומוגבלים הוצרכו מדות בעלי גבול ושעור כפי בחינתם ומדותיהם פעם לטוב פעם לרע. ולזה אמר מדתן לפי שהם מודדין לנבראים במדתם להשכירם או להענישם אבל מצד שתופס וייחודם עם האין סוף אין להם סוף וגבול ושעור ומדה. וירצה מדתן עשרה כשלא תצרפם אל האין סוף כי אם בערך הנברא'. ואמר עומק ראשית בערך העולם שהוא מחודש ויש לו ראשית. ואמר עומק אחרית כמו שהורה שיש לו מחדש והוא בראו בראשית חכמ"ה הורה שהאדון עצמו שחרשו יכול על העדרו ולכלותו ונשגב הוא לבדו אחר שממנו הוויתו. ועומק טוב ועומק רע כי מהאצילו הראשון והתחלת הרצון אף על פי שהוא בתכלית הפשיטות המציא מכח פשיטותו כל צרכי הנבראים דבר והפכו טוב ורע למדוד בהם אל האנשים כי הוא לא ישתנה כי השנוי הוא מצד המקבלים. עומק רום ועומק תחת. התחיל לחשוב מדות ששה קצוות שהם שרש הגבול והשעור לצורך הנבראים לא מצד עצמם מצד שהם בשתוף וייחוד בעלתם. וזה אמרו מדתן עשרה שאין להם סוף והמציא הגבול להורות שאין חוץ ממנו ושעם שאין לו גבול ושעור יכול על הגבול כמו שכתבתי. ובא ללמדך עוד כי אף על פי שנתן בהם שעור מספר עשרה אותו שעור אין לו סוף ולא תכלית לפי שמספר עשר כולל כל המספר והנה כל ההוים והנפסדים אשר אין להם סוף כולם מתגלגלים במספר עשרה וכלם נכללים במספר עשרה ולפי' עשרה שאין להם סוף ושני

הפירושים אמתיים וממנו יתבאר לך כי אין השעור והגבול הנרמז בהם מצדם כי אם מצד הנבראים לקיומם כמו שכתבתי. וכבר ידעת² כי הדברים נחלקים במוטבע במורגש במושכל בנעלם. והמוטבע מן המורגש והמורגש מן המושכל והמושכל מן הנעלם כי כח זה בזה. והנעלם אין לו סוף אם כן אפילו המושכל והמורגש והמוטבע אין לו סוף ולפי' אמר עשרה שאין להם סוף כי אי"ן סו"ף מתייחד בכולן וממנו הם משתלשלי' והוא שזה בכולם ולפי' מצדו אין להם סוף וגבול ושעור.

ולהעמידנו עוד על האמת במה שכתבתי שאין חוץ ממנו ושאין לו גבול והמציא הגבול לצורך הנבראים להורות כחו שיש לו כח בגבול ושאין בו שנוי והוא יחיד בכולן סימנה המשנה בספר יצירה ואמרה ואדון יחיד מושל בכולן ממעון שבתו עדי עד: כי באמרה אדון רמזה שממנו הוייתם והוא יכול על כולם. ואמרה³ יחיד שהוא מתייחד בהם. ואמרה מושל בכולם עם שיש בהם דבר והפכו אמר שממנו יצא הכל והוא שזה בכל ומושל בכולם בשוה באחדות פשוטה. ואמר ממעון שבתו עדי עד. להודיע שהגבול הנרמז ממעון קדשו שהוא כ"ע⁴ שהוא מעונו והוא במשל הגוף לנשמה. עדי עד שהיא⁵ העטר"ה סוד כנסת ישראל הנה עם שהוא בלתי מוגבל המציא זה הגבול מכחו להורות כי אין חוץ ממנו והגבול מבלי גבול מצדו אלא שהוצרך לצורך הנבראים שהם בגבול וכחם מוגבל כמו שכתבתי כבר:

ובספר התיקונין⁶ והמשכילים יזהירו⁷ מאן משכילים אלין דאית בהו שכל למנדע למאריהו דאיהו עילה על כל עילין בשכינתא דאיתמר בה⁸ זה השער ליי' צדיקים יבאו בו שער בהפוך עשר כלילא

(2) הוה פירושי הרמב"ן והראב"ד לס' יצירה שם. וראה ענין מוטבע מורגש ומושכל ע"ד החסידות: תורה אור לאדמו"ר הזקן קח, א [וש"נ לפרדס שי"ב נתיב כ"ו, כח]. סה"מ אתהלך לאזניא ע' קמד. ובספרי אדמו"ר האמצעי: פירוש המלות א, ג ואילך. אמרי בינה שער התפילין פקס"ה [בהוצאת קה"ת תשמ"ה — דף קלד, ב ואילך]. ביאורי הזוהר קד, רע"א.
(3) לפנינו שם: אדון יחיד א"ל מלך נאמן מושל בכולם ממעון קדשו עד עדי עד.
(4) ראה פרדס להרמ"ק שכ"ג ערך מעון: "יש שפירש בכתר". ס' אור התורה לאדמו"ר ה"צמח צדק" פ' תבוא ע' תתרמה.

(5) ראה פרדס שם ערך עד — מזח"א רמז, ב.

(6) תז"ח קג, א.

(7) דניאל יב, ג.

(8) תהלים קיח, כ.

מעשר ספירות למסטרא*⁸ דילהון איהו גבול כגון ימא דאיתמר ביה⁹ אשר שמתי חול גבול לים הכי איהי גבול ותחום לשמא דיהו"ה דאיהי רשות היחיד דתחומיה איהו שמונה אלפים אמה לכל סטרא ואינון יאהדונה"י ורשות איהו ליחיד דאיהו רחבו ארבעה וגבהו עשרה. איהי גבול*⁹ לימא דאוריתא דאיהי אמא עילאה דגלגלוי¹⁰ דאשתכחו מן חכמ"ה דאיהו כ"ח מ"ה לא עברין מניה: אבל מסטרא דעילת העילות דלית לעילא מניה לית לה גבול מסטריה ולית לה תחום מסטריה ולא רשות עליה ולא בר מניה ולית לה מדה ושעור ע"כ:

וביאורו כי השכינה שער להכיר כבוד האין סוף שהוא ע"י העי' והיא מבא לדעת אותו ובלתה אי איפשר כי כל מבקש י"י יבא אל אהל מועד והבן. ואמר כי היא כלולה מע"ס ולפי שהם שרש הגבול כמו שכתבתי אמר שמצדם היא בגבול ולפי שהיא קרובה לנברא' שהם בעלי שעור וגבול. והיא להם כמו החול לים כך היא גבול לשם יהו"ה שנכפלה בו ה"ה והיא שלמות השם הגדול לבל יתפשט יותר כי גם הנבראים היו מתפשטים ולפי' הוצרכה ה"ה לתחמו ולהגבילו ולהשלימו וזהו סוד אמרם*¹⁰ אני אל שדי שאמרתי לעולמי די. הנה ביארו שנתן שעור לשמו בה' אחרונה להמציא ממנו נבראים מוגבלים ועולם מוגבל ולפי שלא יובן חלילה שהיא לעצמה בשביל שהמשילה לחול והים והחול נכר הוא שהם דברים שונים אמר כי לא נפרדה אבל היא רשות של יחיד שהוא יהו"ה שהרי ה' אחרונה מן השם ומכללו היא ובלתה אינו שם נמצא שאינה זולתו ומכלל הייחוד היא. וביאר זה עוד באמרו דתחומיה שמונה אלפים אמה לכל סטרא ואינון יאהדונה"י הנה גלה לנו ששני שמות אלו שהם יהו"ה אדנ"י נכללים באחד להורות על ייחודם והוא יאהדונה"י והם יהו"ה ו' וכשהם בייחוד אחד נכללים בשם המיוחד יהו"ה והם שמונה אלפים לכל צד ועולים ל"ב כי היא לב השמים וכלולה מל"ב נתיבות כי מחכמה נתפשטו הנתיבות לכל הצדדים ונשלם הייחוד. ואמר שהיא רשות ליחיד בפרט שהוא יהו"ה וזהו רחבו ארבעה

*⁸ לפנינו שם: ומסטרא.

⁹ ירמ"ה, כב.

*⁹ לפנינו שם: יו"ד ה"א וא"ו ה"א איהו.

¹⁰ שם: דגלוי.

*¹⁰ חגיגה יב, א. עה"פ וישלח לה, יא.

אותיות וגבהו עשרה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואמר כי היא גם כן גבול לימא דאוריתא דאיהי אמא עילאה בינ"ה כוללת חמשים שערים שהם ים ונקראת מ"י מי ברא אלה ומשם נמשכת תורה שבכתב ותור' שבע"פ סוד ו"ה וגלי זה הים דאשתכחו מן חכמ"ה והם סוד הנתיבו' והשערי' כלם באו בבינ"ה שהוא הים מחכמ"ה כי הם שלמות התורה שהיא כלולה מל"ב נתיבות ומחמשים שערים ואמר לא עברין מינה שעד שם עד הגבול באו לא יעברו גבולם כענין עד¹¹ פה תבא וגו' וכתביב' חוק עולם ולא יעברנהו. ולבאר שהגבול הנרמז בה אינו כי אם לצורך הנבראים לא מצד המקור שנאצלו ממנו כי מצדו אין להם גבול ושעור אמר אבל מסטרא דע"י הע"י דלית לעילא מניה לית לה גבול מסטריה ולית לה תחום מסטריה ולא רשות עליה ולא בר מניה. הנה הודיע שהמציא הגבול להורות שאין חוץ ממנו. וסיים ואמר ולית לה מדה ושעור כלומר מצדו כי הגבול הנרמז בהם לא היה כי אם לברא בו דברי' מוגבלים כי בלתו לא יבראו ולא יתקיימו כי אין בבעלי גבול כח להכיל כח הבלתי מוגבל. ובמה שכתבתי בזה יש די והותר למה ששאלת למה אתן להם גבול ושעור:

ודע כי כל משוער בגבול יש לו גשמות וכל הנתפס בהרהור הלב קרוי גוף ואפילו הרוח. והספירות שרש הגבול ונתפשות בהרהור הלב. ועם כל זה אין הענין בהם חלילה כשאר הנתפשים בהרהור הלב אע"פ שהם דברי' רוחניים שהרי האצילות שהוא האלהות אין לצייר בו הרהור דמיון גשמות וגוף חלילה אפילו במחשבה והרהור שהרי כתוב¹² לא ראיתם כל תמונה עם שהגיעו למדרגת הנבואה ומופשטים היו ממחשבת גוף והרהור גשמות וכתביב¹³ ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו וכתובי' רבים באו בתורה ובדברי הנביאי' בהזהרת זה ושלא יביאו בדמיונם ובהרהורי לבם שיש גוף וגשמות חלילה כי האומר כן חלילה עובד ע"ז וקוצץ נטיעות. ואם באו בתורה דברים מורים על הגשמו' הנה הוצרכו ליכתב בלשון ההוא לא להבין שיש שם גוף וגשמות חלילה אלא להורות על עניינים נעלמים מאד ממחשבת בני אדם אפילו מהמתחכמים שבהם כתבתים כבר בחיבורי הגדול בחלק הג'

(11) איוב לח. יא.

(12) ואתחנן ד. טו.

(13) ישעי' מ. יח.

אשר קראתיו חלק התכלית¹⁴ ואין בכאן מקום וצורך להאריך בהם כי יארך הדבור בהם מאד ואין הכוונה בכאן כי אם לקצר והרוצה לעמוד על עיקרן ואמתתן של דברים דברי הייחוד יעיין שם. ועם כל זה לא ראיתי לסגור השער בפניך מכל וכל ולהועילך בקצת אשמיעך דברים בהם ישקוט וינוח לבך עד אשר תפרה ונחלת ואז תעמוד על ברורן של דברים בשלמות.

והם דברי המאור הקדוש ע"ה בספר התיקונים¹⁵ וז"ל שם. ואית פקודין דתליין מגופא כענבין באתכלא. א"ל רבי אלעזר אבא והא לעילא אוקמוה דלית גוף ולית גויה. א"ל ברי בעלמא¹⁶ דאתי דאיהי אמא עילאה. אבל לתתא אית גופא בעלמא דין דאיהי שכיתנא תתא גופא איהו אוריתא דמינה תליין כל פקודין ע"כ. ואתה עשה אונך כאפרכסת ותן לב להבין בפירוש דבריו דברים שהם כבשוננו של עולם בם יאורו עיניך ומהם תעמוד על האמת בעסק התור' וקיום מצותיה ועבודת התפלה כי זה כל האדם: דע להבין זה כי המאור הקדוש ע"ה אמר כי כל המצות נחלקות לאיברי האדם ועשה מן התורה דמיון גוף כגוף אדם ואמר שיש מצות תלויות בראש ויש בעינים ויש באזנים וכן בשאר האיברי' וכשתשכיל בזה תמצא שהתורה כולה בגוף האדם והיה זה כן לפי שבאה מאדם כמו שידעת ונתנה לאדם. ולפי' הוצרכה להתחלק באיברים לרמוז עליו ולזה קיומה תלוי בגוף אדם ובאיבריו ולפי' המקיים המצוה התלויה באבר זה מחזיק ומשלים האבר שהמצוה תלוי בו באיברי המרכבה ולפי' המקיים כל המצות הרי צלמו ודמותו שלם והוא בדוגמת האד' העליון היושב על הכסא ובצלמו ושכינה שורה עליו שהרי השלים כל איבריו וגופו נעשה כסא ומעון אל הדמות שהוא לעומתו. ומכאן תבין סוד עת'¹⁷ לעשות ליי'. ומכאן תבין כי התורה יש לה נשמת חיים ולפי' בקיומה מתנועעת לעשות פירות ופרי פירות והוא קיום הייעודים שבאו בה למקיימים אותה. וטעם זה כי העושה המצוה כתקנה ועל הכוונה הראויה המצוה היא מתעוררת ועולה ומתקשרת עם דוגמתה למעלה בסוד הדמות שבאה ממנו ולפי' יש בה כח לקיים הייעוד ההוא

(14) ס' עבודת הקודש ח"ג פכ"ו. ועוד.

(15) ח"ז ח"ע (קל, א).

(16) לפנינו שם: לעלמא דאתי אתמר.

(17) תהלים קיט, ככו.

הבא בה לעוסקים בה ומקיימים אותה כי רוח חיים בה ויש בה לפי זה חומר וצורה וגוף ונפש ולפי' קדושתה מרובה וצריך לנהוג בה קדושה וכבוד ולעסוק בה בידים טהורות ובמקום טהור והמוסיף טהרה וקדושה בעצמו כשעוסק בה ובמצותיה הרי הוא מוסיף בה מעלה וכבוד ובדוגמתה למעלה וקדושה וטהרה. וכן כשאדם עוסק בתורה אותם הדברים שהוא מוציא מפיו אם הם בכוונה ראויה עולים למעלה וחלים ומתקשרי' עם דוגמתם שהרי תורה מתורה. וכן כשאדם מתפלל ומכוין בתפלתו הכוונה הראויה אותם הדברים עולים וחלים ומייחדים את השם הגדול באותיותיו. ולולי הדברים ההם והתיבות והאותיות יש בהם נשמה ורוח חיים לא היה מקום לשום דבר מזה. ודע כי נשמת התורה היא השכינה סוד ה' אחרונה והתורה לבושה ומכאן תכין סוד כל מה שכתבתי למעלה בענין זה.

ובספר התיקונין¹⁸ אוריתא דבריאה איהי לבושא דשכינתא אם אדם לא הוה עתיד למיברי הות שכינתא בלא כסויא כגוונא דעני ובג"ד כל מאן דחב כאלו אפשיט לשכינת' מלבושהא והאי עונשא לאדם ע"כ: ודע כי הקבלה היא נשמתא דאוריתא¹⁹ ולפי' אין שלמות התורה אלא בה כמו שאין שלמות לגוף בלתי נשמה. והשכינה נקראת קבלה²⁰ כי היא נשמת התורה והיא כגוף אליה ובמה שכתבתי יתבאר לך מה שאמר המאור הקדוש ע"ה במאמר שכתבתי למעלה באמרו אית גופא בעלמא דין דאיהי שכינתא תתאה. וכבר ידעת כי העולם הבא ה' ראשונה והעולם הזה ה' אחרונה אמר כי בעולם הזה יש גוף לא אמר כי העולם הזה הוא גוף ח"ו אלא יש לו גוף ואמר וגופא איהו אוריתא דמינה תליין כל פקודין. הנה ביאר בפ' כי התורה גוף לשכינה והיא כנשמה אליה וביאר הטעם באמרו דמינה תליין כל פקודין וכענין שכתבתי למעלה. ומכאן יתבאר למה בעולם הזה יש גוף ובעה"ב אין גוף. והכלל העולה כי אין שם גוף וגשמות חלילה כי אם על הדרך שרמז המאור הקדוש ע"ה וכענין שכתבתי:

(18) זח"א כג, ריש ע"ב [וראה שם בהגהות דרך אמת לדף כב, ע"א שפיסקא זו אינה מגוף הזוהר].

(19) ראה זח"ג קנב, א.

(20) ראה ת"ז תכ"א (מו, סע"א). ועוד.

עוד יש דרך אחרת בזה והוא דק ואמיתי נגלה לעין הביאורו בספר הזוהר והוא כי כל העולמות נתקנו כתיקון אדם שיש בו גוף ונפש כי העולם של מטה הוא בדמות נרתק וגוף לשל מעלה לו נמצא כי זה העליון בדמות גוף לשל מעלה ממנו והוא כדמו' נשמה לשל מטה ממנו וכענין זה כל העולמות עד עולם האצילות. ועולם האצילות כל אחת מהמדות כעין נרתק וגוף לשל מעלה ממנה וכעין נשמה לשל מטה ממנה וכן כולם ולפי' עולם האצילות הוא כדמות גוף לאין סוף והוא נשמה לו ולפי' נקרא בפי' החכמים נשמה לשמות. ומכאן יתבאר לך כי אין שם גוף וגשמות חלילה אבל הענין הוא על הדרך שכתבתי: ובמה שכתבתי בזה נשלמה הכוונה בזאת השאלה:

ז ומה ששאלת הספירות האלה אימתי היו וכו' לזאת השיב הר' [עזריאל] וז"ל יש מהספירות שהיו בכח באין סוף קודם צאתם אל הפועל כמו הספירות הא' שהיא שוה לכולם. ויש בהם במושכלי שנאצלו מאז כמו ספירות הב' שממנה תורה שקדמה² לבריאתו של עולם. ויש מהם במורגש. ויש מהם במוטבע כמו הספירות שהם צורך העולם שנאצלו עתה מקרוב לבריאת עולם ולפי שכח זה בזה בהמצא ב' הספירות שהן כח נעלם הראשונות ומושכל מציאותם מספיק אל האחרונות כמו שארז"ל³ והלא במאמר אחד יכול להבראות: ועל מה ששאלת אם כן היו בהשואתו אף על פי שאין להמשיל משל לא"ס לקרב הדבר לדעתך המשל הדבר לנר שמדליקין ממנו אלפי רבבה וזה מאיר יותר מזה וכולן שוין בהשואת האור הראשון וכולן מעיקר אחד ואין לדמות זה לזה ואין לדמות קדימתן לקדימתו כי הוא יותר מהם וכחם אצול ממנו מפני יתרון קדימתו ואין חדוש מתחדש בו אלא שנתגלה כח אצילותו בחילוק הוייתו ולכך אין לומר שהיה חדוש מדעת אצלו אעפ"י שאין חוץ ממנו. עכ"ד: והם דברים טובים ונכוחים למבין וישרים מספיקים. ועם כל זה ראיתי להרויח לך בין הנקב"י הצרים ודחוקים להוציא האורה לחוץ ובמה שאוסיף יתבארו לך דבריו בשלמות:

(1) ראה לעיל פ"ו הערה 2.

(2) פסחים נד, א. פדר"א פ"ג. ועוד.

(3) אבות פ"ה מ"א.

שנינו בפרקי רבי אליעזר⁴ עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד. דע כי האצילות קדם אל בריאת העולם שהוא סבת הבריאה והסבה קודמת למסובב בהכרח. ובספר רעיא מהימנא⁵ אינון שית ספירות דאתקריאו שנים קדמוניות לבריאת עלמא דאינון שיתא אלפין שנין הוי עלמא מסטרא דאמא עילאה ומסטרא דשכינתא⁶ תתאה אתקריאו ירחין ובגין דאקדימו לעלמא ולכל בריין אתקריאו בכורים ע"כ: וקודם שנאצל היה אדון יחיד הוא אין סוף ושמו בלבד והכוונ' בשמו הוא אויר הקדמון כי הוא קדמון כקדמותו לפי שאין השם נבדל מן העצם והוא עלה לשמו ובו היה כל האצילות בכח וכשהגיעה עת הרצון והחפץ הפשוט להמציא הנבראים האציל מן האי"ן יש שהוא כלי לבריאה. ולפי שראה שאי אפשר להתקיים האציל התשובה שהיא בינה⁷ ומציאותן הספיק אל השאר. ואחר כך האציל מה שהיה בו צורך הבריאה בפועל והם שבעת ימי בראשי' כי מחסד התחלת הבריאה כענין אמרתי⁸ עולם חסד יבנה וכל זה בחפץ ורצון פשוט. ואין ליחס לרצון זה שום שנוי חלילה על שרצה אז ולא קודם כי זהו ענין הרצון שירצה בעת שרצה ולא קודם כי בלתי זה לא יכונה רצון ולא יצויר כלל. ואם כן אין להקשות למה היה אצילותם עתה ולא קודם. ומכאן יתבאר לך עוד שהוא עילה לשמו כמו שכתבתי. ואם כן אינון בהשואתו כי הוא יותר מהם כמו שכתבתי וכחם אינו אלא מכחו עם שהכל שוה בהשואת האחדות ואם כן אין לדמות קדימתו לקדימתו עם שהכל היה כמוס וגנוז בעמקי האי"ן שהו' שמו וקדמון כקדמותו שהרי הוא עילה לשמו כמו שכתבתי. ולרמוז לזה שנינו בספר יצירה⁹ ע"ס בלימה נעוץ סופן בתחלתו¹⁰ כשלהבת קשורה בגחלת. הורה לנו בזה המשל כי נמנע הוא המצא העלול מבלי העילה כמו שנמנע המצא השלהבת בלי גחלת ואם כן אין לדמות קדימתו לקדימתו. והורה לנו גם כן שאין העילה צריכה לעלול כמו שאין הגחלת צריכה לשלהבת ואם כן אינון בהשואה אחת.

(4) פ"ג.

(5) זח"ג רנג, סע"א.

(6) לפנינו שם: דאימא תתאה.

(7) ראה זח"א ריט, א. ועוד.

(8) תהלים פט, ג.

(9) פ"א מ"ז [מ"ה — בדפוס מנטובה שכ"ב].

(10) בס' יצירה נוסף: ותחלתו בסופו.

וכתב בעל מערכת האלהות¹¹ ז"ל עוד יש לך לדעת כי האצילות אשר זכרנו ואשר אזכור עוד ממנו בעבודת האדם אינו ענין שנשתנה או שנתחדש במאציל או בנאצל דבר אשר לא היה טרם האצילות חלילה כי כבר זכרנו כי אצילות הספירות הוא האלהות ית' ואמרנו בדגל מחנה האמונה כי האלהות לא ישתנה מדבר לדבר. אבל ענין האצילות הוא שנתגלה בו כח הכמוס והחתום לצאת מן הכח אל הפועל. והמשל בזה מהדלקת הנר מהגחלת ומעלה להבה כי לא נודע להבה בגחלת עד צאתה לפועל לאור העינים. וידוע כי הלהבה בגחלת בכח ובצאת' מן הכח לאור בפועל אין חדוש בלהבה אך הפועל שהוא האור חדוש לרואה עתה ולא טרם. גם בצאת הלהבה מן הגחלת אין חסרון בגחלת אבל יש בגחלת על השלהבת מעלה לעיני הרואה בה עתה ולא טרם הראותה ר"ל טרם השלהבת והנה קדמה במעלה כן הוא הנמשל באצילות כי הספירות שהם הכחות הם במאציל עד עלות הרצון ממנו ית' להתגלות לצאת מן הכח אל הפועל ר"ל היות כל כח וכח יסוד לפעולה העתידה לצאת ממנה בעולם השפל בשלמות תחלת המחשבה ולא יתערב דברו בדברו עד עלות הרצון כאשר יתבאר בטעם וידבר מזה בדגל מחנה בנין. קצרו של דבר אין חסרון במאציל ולא חדוש בנאצל אך מעלת המאציל על הנאצל בהקדמה כמעלת הגחלת על השלהבת. ע"כ:

ולשלמות הענין אכתוב לך מה שפי' בו בעל מנחת יהודה ז"ל דע לך אחי כי הנקודה שאמרתי למעלה שהיא האצילו' לא נתחדש אצל מאצילה דבר כי האין סוף הוא שלמות בלי חסרון ואצל השלם לא יחסר דבר כי הכל היה כמוס בו באחדותו השוה אשר אין בו לא תמורה ולא שנוי אלא הכל באחדות הפשוט והיה בו כמים בספוג וכגחלת אשר השלהבת כמוסה בה לא יחסר בה כי אם הרחיפה ואף על פי שהשלהבת נרא' דבר נבדל בעצמו מן הגחלת לפי האמת קשורה בה והגחלת מתאחדת באש השלהבת. וכן באצילות לא נתחדש אצל השלם כי הכל היה בו מאחר שכל הנבראים באו ממנו והוא הדפוס להם אבל היה הרחיפה לבד והוא החפץ הפשוט הקדמון לא היה לברוא ברואים עד העת שנפשו אותה ויעש וכענין זה אין לנו לשאול בו למה אז ולא קודם

והזהירנו בתורה על זה בפסוק¹² כי שאל נא לימים ראשונים וגו' למן היום אשר ברא וגו' לא בדברים שהיו קודם. ומאז נתעורר הרצון והחפץ הפשוט לברוא נברא' החפץ הזה הוא הרחיפה בגחלת והיה סבה להתגלות השלהבת. ועל זה אמר הכתוב¹³ ורוח אלהים מרחפת על פני המים כי הרוח נקרא רצון שנא'¹⁴ אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו שלא היה חסר אלא אותה הרחיפה והרחיפה היא החפץ אשר אמר¹⁵ יהי אור ויהי אור והאור הוא ע"ס אשר באו בנקודה ע"כ. וכתב עוד ועל האצילות הזה אשר הוא האור הנזכר במעשה בראשית אמר בספר הבהיר¹⁶ ז"ל א"ר ברכיה מאי דכתיב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ולא אמר והיה משל למלך שהיה לו חפץ נאה והקצהו עד שזמן לו מקום ושמו שם הה"ד ויהי אור שכבר היה ע"כ. ראה גם ראה היאך רמזו בזה המאמר מה שאמרנו כי לא נתחדש דבר אצלו. ועכ"א משל למלך שהיה לו חפץ נאה כלומר האור הזה כבר היה שאינו דבר חוץ ממנו ית' והיה נעלם ונסתר עד שעלה הרצון לפניו והמשיך ההויות הסתומים כענין שנא'¹⁷ בחלמיש שלח ידו וגו' וייחד לכל אחד ואחד כחו ופעולתו וזה עד שזמן לו מקום רמז לאצילות ההויות ולתת להם חיותם כדי שיוכלו לפעול פעולתם ע"כ: ואמר עוד ר"ל כל כח וכח יסוד לפעולה וכו' נראה מזה שנזהר מקושיא גדולה והיא כי הדבר שהיא בכח ויצא אל הפועל הוא מצד שהוא עד כאן היה חסר דבר מה אשר בעבורו לא יצא לפועל עד עתה ועתה הוסר המונע ההוא וירוחק האל מגרעון כזה לז"א ר"ל היות כל כח וכח יסוד לפעולה העתידה לצאת ממנו ר"ל איננו בכח אצלו כי אם בערך המקבלים כי לא יקרא פועל כי אם כשיש נושא מקבל הפעולה ובעוד שאין מקבל נאמר שזאת הפעולה היא בכח ולפי זה החסרון עד כאן לא היה מצדו כי אם מצד העדר המקבלים שלא היו עדיין וידוע כי כל הויה היא יסוד לדבר שדוגמתה בעולם השפל על דבר משל החס"ד ממונה על גומלי חסדים וכן בכל המדות בזה הערך. עכ"ד: ומה שאמר ולא יערב דבר בדבר עד עלות כו' מבואר במה

---

(12) ואתחנן ד, לב.

(13) בראשית א, ב.

(14) יחזקאל א, יב.

(15) בראשית א, ג.

(16) אות כה.

(17) איוב כח, ט.